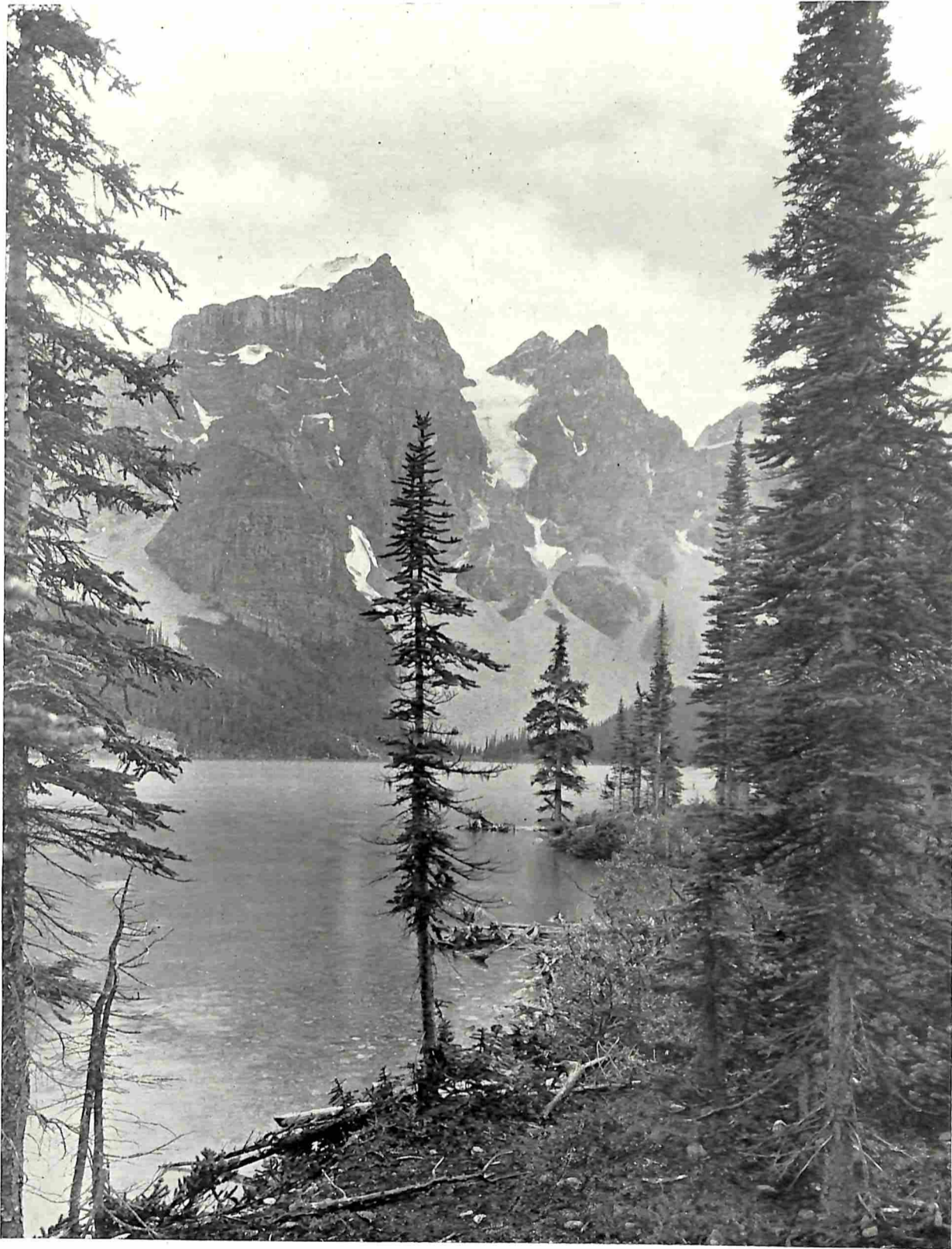


BUITEN

20^E JAARGANG N^O. 6.

ZATERDAG 6 FEBRUARI 1926.



HET MORAIN-MEER IN HET CANADEESCHE BANFF NATIONAL PARK.



Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

DE VINGER VAN HET NOODLOT, DOOR HEADON HILL (6)	BLZ. 62
NOTITIES VAN DE ITALIAANSCH RIVIERA (GEÏLL.), DOOR A. F. RUYGROK	BLZ. 64—67
OOSTERSCH MOMENTEN (VERVOLG), DOOR MAURITS WAGENVOORT	BLZ. 66
WATERVLOEDEN IN ZUID-GELDERLAND, DOOR J. D. H. VAN UDEN	BLZ. 67
SITTARD (GEÏLL.), DOOR A. F. VAN BEURDEN	BLZ. 68—69
ZEEKOOL VOOR TUINVERSIERING (GEÏLL.), DOOR A. J. VAN LAREN	BLZ. 69—70
OUDE-LEUSDEN (GEÏLLUSTREERD), DOOR L.	BLZ. 71—72
KONINGEN IN BALLINGSCHAP, DOOR CHARLES G. D. ROBERTS (2)	BLZ. 71
EEN AARDIG STADSGEZICHT BIJ DE ST. JORISKERK TE AMERSFOORT (ILLUSTRATIE)	BLZ. 72

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”.

De uitgevers verzoeken beleefdelyk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.



DE VINGER VAN HET NOODLOT

door

6) HEADON HILL.

„TOCH zou het voor jou misschien beter zijn geweest als je het doel van je bezoek per brief hadt meegedeeld”, sprak Sir Dudley kwaad. „Maar als je onaangenaamheden zoekt, ga dan mee. Melville, je bent wel zoo vriendelyk mij te excuseren, terwijl ik met dezen man spreek. Het zal niet meer dan eenige minuten duren”.

De specialist knikte en slenterde de oprijlaan af in de richting van het portiershuisje, terwijl Sir Dudley zijn blijkbaar niet welkome bezoeker door een openslaand raam naar de eetkamer bracht. Met bestudeerde ruwheid ging de baronet naar het buffet, maakte zich een sterken whisky-soda gereed en dronk ze op.

„Nou, Simon, vooruit ermee!” zei hij, zich in een stoel werpend en genietend van het verlangen naar drank op het geelaat van den ander.

Mr. Trickey's verdroogde tong kleefde aan zijn verhemelte bij het zien van dien bruisenden drank, maar hij had belangrijker dingen op het oog en hij beheerschte zich. Een flikkering in zijn met bloed doorloopen oogen deed zelfs vermoeden, dat hij het grappige inzag van het feit, dat Mr. Simon Trickey een whisky flesch alleen maar mocht zien, doch er niet aan kon komen.

„Ik heb in de kranten gezien, Mr. Glenister — neem mij niet kwalijk, Sir Dudley”, begon hij. „Het schijnt dat er een — „Verduiveld goede kans is om mij te brandschatten”, viel Sir Dudley hem in de rede.

Mr. Trickey lette niet op deze woorden.

„Het schijnt”, herhaalde hij, „dat er meer dan een kans is, dat u mijn hulp kunt noodig hebben.”

„Waarvoor?” vroeg Glenister ruw.

De bezoeker keek veelbeteekenend naar de gesloten deur en de openslaande ramen, waardoor zij waren binnen gekomen.

„Tenzij u geneigd zijt in doofstommentaal te spreken mijnheer, zou ik dit liever aan uw eigen verbeelding over laten”, zei hij. „Sleutelgaten en tuinpaden verbergen soms luistervinken”.

„Er is niets meer dat je kan doen om mij te helpen, en je bent goed betaald voor datgene, wat je reeds voor mij hebt gedaan”, antwoordde de baronet toornig. „Geen enkele verklaring van jou zou helpen om den toestand beter te maken. Niemand kan dat beter weten dan jij”.

Mr. Trickey wreef peinzend over den rooden knobbel op zijn neus.

„U bent altijd vlug van begrip geweest”, zei hij op een toon vol werkelijken spijt. „Ik heb gezien dat u de markt hebt doen vallen een half uur nadat u op kantoor kwam. Het is zeker het saai buitenleven, dat uw begrip heeft afgestompt. Ik sprak niet over de verklaring die ik kon geven, maar over datgene wat ik kon verzwijgen”.

„Jij smerige schurk, nu heb je je in de kaart laten kijken”, zeide Sir Dudley, plotseling kalm geworden. „Ik wist dat je kwam om mij te brandschatten. Luister eens goed naar mij, Simon. Geen penny meer dan het vastgestelde jaargeld zal je ooit van mij krijgen, en bij het eerste teeken van verraad, zal ik je dooden als een valschen hond”.

De ex-klerk begon hijgend adem te halen, terwijl donkerroode vlekken op zijn weerzinwekkend gezicht kwamen.

„Ik betwijfel geen oogenblik dat je het zou probeeren”, hoonde hij. „We zijn erg knap in het dooden van menschen, hè? Maar met dat al —”

Mr. Trickey's woeste woorden werden afgebroken door het binnentreden van den ouden butler.

„Neemt u mij niet kwalijk, Sir Dudley”, verklaarde hij, „Dominee Branson wou u gaarne spreken. Ik wist niet dat u belet hadt”.

Inspecteur Wagge, nog steeds als geestelijke vermomd, stapte snel de kamer binnen achter Hinkley aan, aldus de mogelijkheid van een weigering om hem te ontvangen, voorkomend.

Op hetzelfde oogenblik trad Dokter Willoughby Melville door het openstaande raam de kamer in, terwijl zijn gelaat ondoordringbaar bleef, toen hij zag dat zijn gastheer twee bezoekers had. Een monocle hing op zijn vest, niet als hulp voor een slecht gezicht, maar als een zelden gebruikt tactisch wapen. Hij gebruikte het nu, tegenover Mr. Trickey.

Langzaam gleden het meedoogenlooze monocle van den dokter over Mr. Trickey, van het kruintje van diens dun behaard hoofd over het opzichtige, geruite costuum naar de hakken van zijn plumpe schoenen. De ex-klerk verdroeg het zoeklicht met groote onbeschaamdheid, welke echter spoedig overging tot bange vrees, en ten slotte snelde hij weg door het open raam, waarlangs zijn kwelgeest was binnen gekomen.

Sir Dudley barstte uit in brullend gelach.

„Op mijn woord, Melville, je hebt hem geraakt!” riep hij opgewonden. „Je hebt zijn zenuwen doen trillen als een windharp en hebt voorkomen, dat ik hem leelijk te pakken nam. Hij was een goed betaald, weggegooid werktuig van mij, dat nu op mijn geld aasde”.

Melville riep Sir Dudley tot zijn plicht van het oogenblik, door zijn aandacht te vestigen op den als geestelijke gekleeden bezoeker, die met nauw verheeld vermaak het tooneel had gadeslagen.

„Ik vraag u vergiffenis, mijnheer”, zei de baronet. „Wat kan ik voor u doen?”

Inspecteur Wagge's zacht lachje was zoo zalvend mogelijk. „Als het uw gewoonte is menschen aan te vallen, die u om geld vragen, Sir Dudley, zal ik liever heengaan”, antwoordde hij. „Welk recht deze onaangename heer ook mocht hebben het van u te vragen, het mijne is nog veel kleiner, want ik heb het heelemaal niet. Ik ben secretaris van de Zending onder de Zwartvoet-Indianen en ik ben gekomen om u een bijdrage te verzoeken. Ik ben juist bij Mr. Stephen Colne van Colnbrook Towers geweest en hij heeft uw naam genoemd als een mogelijke donateur”.

Uit zijn half gesloten oogen keek Dokter Melville naar de uitwerking van dit verzoek op den gastheer. Zou dit het laatste strootje zijn op een reeds zoo zwaar beproefd humeur? De dokter uitte een onhoorbaren zucht van verlichting toen hij zag dat zijn eigen wetenschappelijke voorspelling van het gedrag van den baronet op homoeopathischen grond gerechtvaardigd zou worden. Het kleinere kwaad van hetzelfde type zou het grootere genezen.

Sir Dudley liep snel naar zijn schrijftafel en vulde een cheque „aan toonder” in voor vijf guineas.

„Ziezoo, mijnheer”, zei hij, ze den in het zwart gekleeden man overhandigend. „Ik heb er niets tegen geld te geven aan een heer, die het fatsoenlijk vraagt, maar ik laat mij hangen mij door een schooier te laten plukken, die mij tracht bang te maken”.

„Ik ben benieuwd”, mompelde Inspecteur Wagge peinzend — terwijl hij de oprijlaan afliep, nadat hij de cheque in zijn zak had gestoken en den gever bedankt — „ik ben benieuwd of een man, die verdiend opgehangen te worden, zoo lucht hartig over die operatie zou spreken. Ik ben ook benieuwd wie die roodneuzige brandschatter is. Misschien zal ik het genoeg hebben in denzelfden trein met hem naar de stad terug te keeren. In elk geval zullen mijn nasporingen in Sir Dudley's stedelijke loopbaan, dien kerel wel aan het daglicht brengen”.

En terwijl hij naar het station liep, dacht hij verder over zijn geluk, den beroemden West-End specialist bij het hek te hebben ontmoet. Deze had hem trots zijn vermomming dadelijk herkend.

Intusschen nam Dokter Willoughby Melville afscheid van zijn gastheer trots diens luidruchtige verzoeken dat hij zou blijven.

„Beslist onmogelijk”, zei hij vast. „mijn patiënten hebben de eerste rechten op mij en ik had eigenlijk al gisteren met de anderen moeten vertrekken. Bovendien kan ik u hier volstrekt niet van dienst zijn, nu het gerechtelijk onderzoek te uwen gunste is uitgevallen. Het beste voor u is, dat ge u thans rustig houdt en de geruchten tijd geeft te verdwijnen, tenzij er iets belangrijks is, dat ge voor mij verbergt”.

Sir Dudley sloeg zijn oogen neer voor den onderzoekenden blik van den dokter.

„Neen”, zei hij. „Neen, ik heb niets voor je verborgen, Melville. Ik heb mijn neef George niet vermoord”.

Melville haalde zijn schouders op en ging heen om zijn valies te pakken. Zijn wenkbrauwen waren peinzend gefronsd.

„Het is mogelijk, dat je je neef George niet hebt vermoord,” mompelde hij, „maar je hebt *iets* gedaan, mijn vriend, dat heel smerig is. En als ik een gelaat kan beoordeelen, heb je het plan iets te doen, dat het daglicht niet kan verdragen. Het zou wel interessant zijn te weten hoe Wagge erover denkt. Ik moet, als ik thuis kom, het geval van dien uitstekenden detective in mijn patiëntenboek nog eens nalezen”.

ACHTSTE HOOFDSTUK.

GEWELDDADIGHEDEN.

Het kwaad, dat Sir Dudley Glenister volgens de meening van den zenuwspecialist in den zin had, kwam spoedig tot rijpheid. Op den dag na Trickey's mislukt bezoek en Melville's afscheid van Beechwood Grange ging hij naar Londen en nam zijn intrek in het Millennium Hotel in Piccadilly. Dienzelfden middag liet hij een auto komen en gaf den chauffeur het adres van Lady Marrables in Cadogan Gardens.

Kathleen en haar bloedverwante hadden haar gewone leven weer opgevat, nadat zij uit de Grange waren weggestuurd. Hetgeen beteekent dat de oude dame onophoudelijk babbelde en dat Kathleen moest luisteren. Maar terwijl het meisje de gastvrijheid, haar betoond, vergoedde door het luisteren naar het gezeur van haar gastvrouw, peinsde zij heimelijk over het geheim dat over den dood van haar broeder hing.

Al haar oude argwaan tegen haar neef Dudley was herleefd door de spookachtige gebeurtenis in de Beechwood boschjes en zij was niet geneigd zich neer te leggen bij de uitspraak der plaatselijke jury dat — ofschoon de ring zonder eenigen twijfel George had toebehoord — er geen bewijs was dat de vinger of het lijk waarvan hij was afgerukt, van hem was geweest.

Inspecteur Mitchell van de plaatselijke politie was het eens geweest met de uitspraak der jury en zij wist niet, dat Scotland Yard zich voor het geval interesseerde. Zij had Mr. Stephen Colne's aanbieding van zijn officieelen invloed in die richting niet vergeten, maar die was Sir Dudley en niet haar aangeboden en zij wilde het den Minister niet vragen.

Er bleef alleen maar haar minnaar over — de goede trouwe Norman Slater — die niet meer aanleg had voor het naspeuren van een misdaad dan een kind van zes jaar.

En toen — tegen den tijd dat Sir Dudley zijn hotel verliet om een bezoek te brengen aan Cadogan Gardens — werd een kruiperige, vies uitzierende vreemde bij haar gebracht, die haar hoop deed herleven.

Lady Marrables hield geen knecht. Het was dus een be-

daard, bejaard kamermeisje, dat op Sir Dudley's schellen opendeed en hem vertelde dat Lady Marrables niet thuis was. Ja, Miss Glenister was thuis, maar op het oogenblik was zij in gesprek met een anderen — man.

Getroffen door den toon van de vrouw, vroeg de baronet of het iemand was, dien hij misschien zou kennen.

„Dat zou ik niet denken, mijnheer, behalve misschien uit zaken”, was het bescheiden antwoord. „Hij ziet eruit als een hondenkoopman. Ik denk niet dat hij lang zal blijven, misschien wil u wel binnenkomen en even wachten”.

Sir Dudley nam de uitnodiging aan en werd in een wachtkamertje gelaten, waar hij de hal kon overzien. Hij was daar geen twee minuten geweest toen hij stappen de trap af hoorde komen. Een oogenblik later kwam het kamermeisje in zijn gezichtslijn, terwijl zij iemand naar de voordeur bracht. Na een kort oogenblik zag hij den vertrekkenden bezoeker — niemand minder dan Mr. Simon Trickey, met rooden neus, opzichtig costuum en al.

De baronet sprong op om zijn vroegeren klerk staande te houden, maar hij bedwong die opwelling en wachtte tot de meid verscheen om hem naar den salon voor te gaan. Toen hij aangediend werd, was Kathleen bezig een papiertje op te vouwen en in haar portemonnaie te steken. Het duurde even voor zij zich verwaardigde nota van haar nieuwen bezoeker te nemen.

„Zoo?” sprak zij eindelijk opkijkend, „dat is een onverwachte eer — nadat wij pas uit de Grange zijn weggejaagd”.

De degens lagen dus op tafel en het zou van weerskanten een duel *sans merci* worden.

„Ik was gedwongen mijn gasten te verzoeken heen te gaan, omdat de meesten hunner tegen mij samenspannen”, zei Sir Dudley. „Jij en die vervloekte kwajongen Slater het ergst. Maar ik ben hier gekomen om de deuren van Beechwood Grange weer voor je te openen, mooi nichtje. Een edelmoedig aanbod, daar ik nu zie dat je samenspant met Simon Trickey, ofschoon ik vermoed dat hij bij jou is gekomen en dat jij hem niet hebt opgezocht”.

„Dat is vriendelijk van je”, zei Kathleen scherp. „Wat beteekent je edelmoedig aanbod? Het schijnt tamelijk duister en ik ben volstrekt niet zeker dat ik onder de gegeven omstandigheden verlang dat de deuren van de Grange voor mij geopend worden. Ik zou mij daar niet erg veilig voelen”.

Glenister deed een stap naar haar toe, terwijl zijn zware gestalte hoog boven het tengere meisje uitstak, koel en onbevreesd.

„Ik wil dat je op de Grange terugkomt — als mijn vrouw — neen, laat mij uitspreken. Je zult er spijt van hebben als je het niet doet. Ik verlang je als mijn vrouw omdat — en dat is geen nieuws voor je — je schoonheid mij aantrekt. Maar er is nog een reden. Ik wil je hebben omdat ons huwelijk het beste antwoord zou zijn op de verdenkingen waaraan je zoo veel voedsel hebt gegeven — de verdenking dat ik je broer heb vermoord”.

„Nu, en heb je dat dan niet gedaan?” vroeg Kathleen droogjes.

„Ik wil er een eed op doen, dat ik het niet heb gedaan”.

„Als je het niet met eigen hand hebt gedaan, ben je toch de oorzaak van zijn dood geweest”.

Deze nieuwe beschuldiging scheen een oogenblik den man van zijn stuk te brengen. Er was een lange pauze voor hij de verdediging weer opnam door zelf een aanval te doen.

„Ik wil er een eed op doen, dat ik George Glenister nooit heb weergezien — levend of dood, na zijn vertrek naar Amerika”.

„En ik geloof geen enkelen eed van jou”, antwoordde Kathleen scherp. „Ik ben even vast overtuigd dat jij de schuld bent van mijn broeders dood en dat hij in Beechwood is gestorven, alsof ik met eigen oogen gezien heb, dat je hem hebt vermoord. Wat betreft het trouwen met jou — zou ik het idee al onzinnig hebben gevonden al waren deze dingen niet gebeurd. Ik heb altijd een afkeer van je gehad, neef Dudley, en mijn afkeer was sterk vermengd met een gevoel van schaamte dat jij tot de familie behoort”.

De baronet had zijn tijdelijke verlegenheid overwonnen.

„Laten wij den strijd dan in ernst beginnen”, barstte hij uit. „Hier is mijn ultimatum. Als je niet met mij wil trouwen, zal ik je naam bekladden door het heele land, zoodat je een paria in de maatschappij wordt. Je hebt de Grange gebruikt als een rendez-vous. Terwijl jij daar was, heeft men Kapitein Slater in den nacht uit je slaapkamer zien komen, nadat iedereen naar bed was gegaan”.

(Wordt vervolgd.)



DE HAVEN VAN SAVONA.

NOTITIES VAN DE ITALIAANSCHER RIVIERA.

NAPELS zien en dan sterven . . . een opgaaf, die eenvoudig lijkt, maar toch nog niet zoo gemakkelijk is. Allereerst naar Napels te gaan vereischt voor een Hollander moeite, tijd en geld en dan . . . sterven? Waarom direct sterven? Het lijkt me toch altijd nog de moeite waard eerst eens even van Napels uit een klein reisje te ondernemen, naar de Italiaansche Riviera bijvoorbeeld! . . . Eenmaal hier aangeland, is er geen sprake van, noch gedachte aan sterven! Hier sterven de menschen niet, omdat ze op een gemeenguren Novemberdag een kou gevat hebben, want gemeengure dagen zijn er niet. Hier sterven ze evenmin ten gevolge van een van die talrijke kwalen, die iedere polikliniek, welke zich zelf respecteert, op een bord aan den ingang vermeldt. Hier bestaat geen polikliniek. Die is al geruimen tijd failliet. En tenslotte, hier sterven de menschen evenmin uit verveling of ergernis, want die kwalen zijn aan deze Riviera onbekend. Hier gaan de menschen gewoon dood . . . als het hun tijd is. Die tijd te bepalen staat niet aan ons . . .

De Riviera di Levante of, zooals ze ook genoemd wordt, de Riviera Ligure, vangt aan bij Genua en strekt zich verder uit in zuidelijke richting naar Napels toe. Deze geheele streek wordt, evenals trouwens de Fransche Riviera, noordelijk door de bergen beschermd tegen de winterkoude, terwijl de bekende winterplaatsen steeds aan een of andere kustbocht van de Middellandsche Zee gelegen zijn, waardoor ook Oost- en Westzijde ongewenschte winden buiten de vallei houden. Reeds in de oudste, men zou zelfs kunnen beweren in voorhistorische tijdperken, werd deze streek door de Liguri bewoond. Vandaar dat deze provincie dezen naam draagt. Een der voornaamste plaatsen was Trigosa, dat evenwel niet meer op de landkaart voorkomt, eenvoudig wijl het niet meer bestaat. Nog steeds trouwens zijn de geleerden het er niet over eens, welke de juiste plek is, waar deze stad vroeger gebouwd was. De laatste onderzoekingen wijzen er op, dat tusschen Kaap Portofino en Sestri Levante in ieder geval een stad van Trigosa's

grootte geweest moet zijn. Overigens zijn hier de sporen van vroegere Romeinsche tijden zeer zeldzaam. De oudste documenten dagteekenen eerst van de zevende eeuw. Wat de kastelen betreft heeft men de meeste zeer verwaarloosd en wat men aanschouwt zijn ruïnen, welke zeker duizend jaren oud zijn. Verdere historische bijzonderheden zijn niet van een dergelijk belang om ze hier weer te geven. Ik betwijfel trouwens zeer of de bezoekers van deze Riviera, zelfs zij, die er jaren achtereen weerkerden, wel ooit vermoed hebben, dat deze plek de geleerden niet met rust laat, daar inderdaad nog veel ervan onbekend is. Maar daarvoor ben ik niet hier gekomen, zucht ge . . . en ge hebt gelijk. Weg met boekengeleerdheid — hier lucht, die is als een douche op een heeten Julidag, hier licht, zooals alleen een Rembrandt dat contrasteerend met schaduw wist weer te geven, hier zon, o zon, waarbij we een penseel moeten wegsnijten, waarbij het woord niets, niets er van weergeeft, waarbij we slechts aanvaardden, in hulpeloze dankbaarheid. . . .

Zee! Columbus' mannen riepen: Land! Doch wij roepen: Zee! — Wanneer ge na een dagenlange treinreis van Holland uit eindelijk gearriveerd zijt, wat is het dan prettig een oude bekende te zien. Zee! roepen we, want we herkennen onze vriendin onmiddellijk, ook al heeft ze zich in ander gewaad gestoken. Zee! En we staren naar de verte, waar precies als op Scheveningen de visschersbooten voorbijvaren, en in onze oogen schatert de pret, dat we weer zeevolk zien. Volk van de zee, dat zijn we immers zelve, overwinnaars van het water, dat zich uitstrekt, eindeloos, eindeloos, maar dat ons als meester heeft erkend. Zee . . . en we glimlachen gelukkig. Maar dan . . . ja natuurlijk, dat is de zee, maar toch, hoe anders! Wanneer ge alleen gekomen zijt om de zee te zien, neen, dan gevoelt ge u niet bevredigd, als uw Hollandsche bloed nog niet verwaterd is. Een leeuw moet brullen, een hond mag gerust blaffen (ik heb een hekel aan pootjes-gevende opgevoede honden) en de zee moet zee zijn, golven en ruischen, spelen, dat

gerust tot stoeien mag ont-aarden, betooveren door geweld, maar neen, zee moet niet zoover degene-reeren, dat ze zich koest houdt en niet uit haar hu-meur te brengen is. Zeker, ook de Middellandsche zee kan spoken, maar niet hier aan deze kust. Hier is de degeneratie volkomen inge-treden

☞ Toch nog niet geheel. Er zijn dagen, dat het ook aan deze kust spookt en dat de zee haar brullen uitstoot en nog slechts herinnering opwekt aan eeuwige blij-heid, doch die dagen kunt ge op de vingers van uw beide handen aftellen. Schiller beweerde, dat niets zoo zwaar te dragen is, als een rij van ononderbroken dagen des geluks. En inder-daad, een stormdag vaagt alle zwoelte, die tot degene-ratie voeren kan, met kracht weg. Daarom begroeten wij hier zulk een dag met een blijdschap, geboren uit noodzakelijk-heidsbesef, en zoo één dag duurt immers maar een dag.

☞ En dan begint weer de ononderbroken rij van dagen, waarop wij als kinderen van het Geluk ons vermeien in de Zon, ter-wijl nog vaag bij ons is de herinnering aan den Hollandschen winter, betooverend soms in trotsche pracht, maar met een ontzettenden stoet en nasleep van allerlei ellenden. ☞ Maar hier Is dat winterrellende, wanneer we in zomerkleeren langs de zee flaneren en ons op een bankje plaatsen, wan-neer we daar lust in hebben, en de voorbijvarende zeiljachten en motorbooten gadeslaan? We kijken toe, met Italiaansche levensblijheid diep in ons, en onze blik glijdt over het water heen naar den overkant van de kustbocht, waar te midden van zuidelijk groen kasteelen en villa's en hotels schuil gaan. En terug glijdt onze blik, weer naar de zee, die hier in werkelijkheid blauw en groen en op sommige plaatsen, bij een rif, violet ziet. Italiaansche levenskunst is het, zòd uren te verdroomen, onbekommerd om wat morgen zijn zal. ☞ Wat het typische van deze Riviera uitmaakt is de dooreenmenging van de meest verfijnde luxe met den grootsten eenvoud. Luxe der vreemde-lingen en alles wat daarmee in verband staat, van hotel tot cabaret, en eenvoud der bevolking, visschersvolk, dat nog niets van zijn leefwijze heeft prijsgegeven. Hier niet een speculeeren en een vege-teeren der visschers op het uitbuitingsobject: vreem-deling. Neen, nog iederen nacht trekken de visschers-schuiten er op uit en des morgens liggen luxe-jacht en barconi da pesca vreed-zaam naast elkander Maar meen vooral niet, dat de *luxe* ontbreekt. Ze zijn weer gekomen en ze komen weer, iederen dag meer, de vreemdelingen en de Italia-nen, die voldoende Lire bij elkaar schraapten, en die gaan nu allen met elkaar de *luxe* opbouwen. Daar loopen ze weer, de Engelschen en Amerikanen, Denen en Franschen, die we gisteren nog in Locarno, Montreux of Deauville aantreffen. En die miss daar rookt nog al-tijd op dezelfde wijze haar sigaret, nonchalant als een neger en verijnd als een Turk. ☞ We treffen ze weer



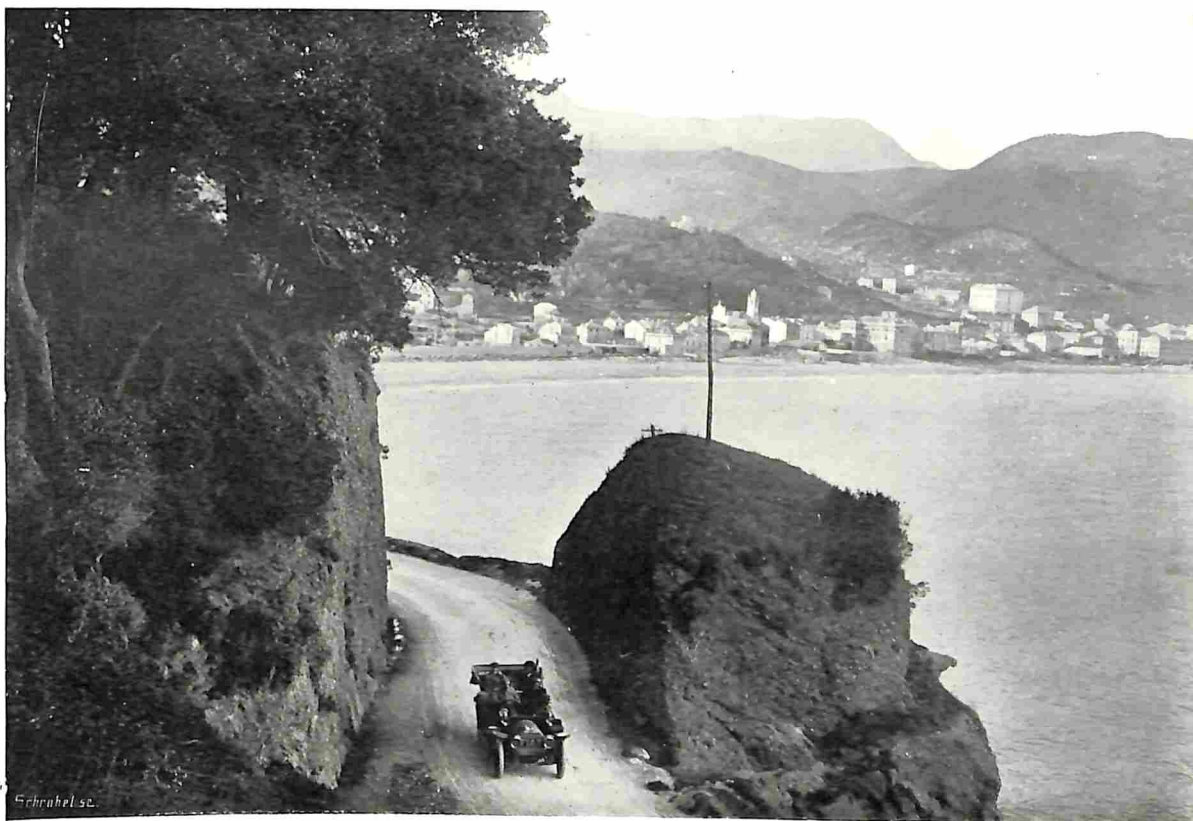
S. MARGHERITA LIGURE.

aan, de jongenskoppen en de pruiken, alles vieux jeu, en we glimlachen om dwaasheden van oude heertjes en van coquette oudere dames. Poeder en verf stuift rondom ons en de mama's met huwbare dochters kijken ons loerend aan. Mijn hemel, alles vieux jeu, mèer vertoond. ☞ En we grijpen een boot en de roeispanten, en we zijn in een oogwenk weg uit dat kringetje van eigen-belangen. We zijn veilig nu, op zee. We laten ons voortdrijven door den golfslag van de Middellandsche Zee, we pogen de visschers te imiteeren, die zich nooit haasten en uren doorbrengen met het staren naar den blauwen hemel en naar de zon, goud-gloeïend aanbeeld van den Eeuwigen Smid. Rondom ons alleen het geluid van kabbelende golfjes, gebroken tegen de boorden van onze boot, een eeuwig sterven en een eeuwig opstaan. ☞ Ik haal diep, diep adem. Wat is het Leven heerlijk en goed. Hier aan de Italiaansche Riviera!

A. F. RUYGROK.

Ontvangen boeken.

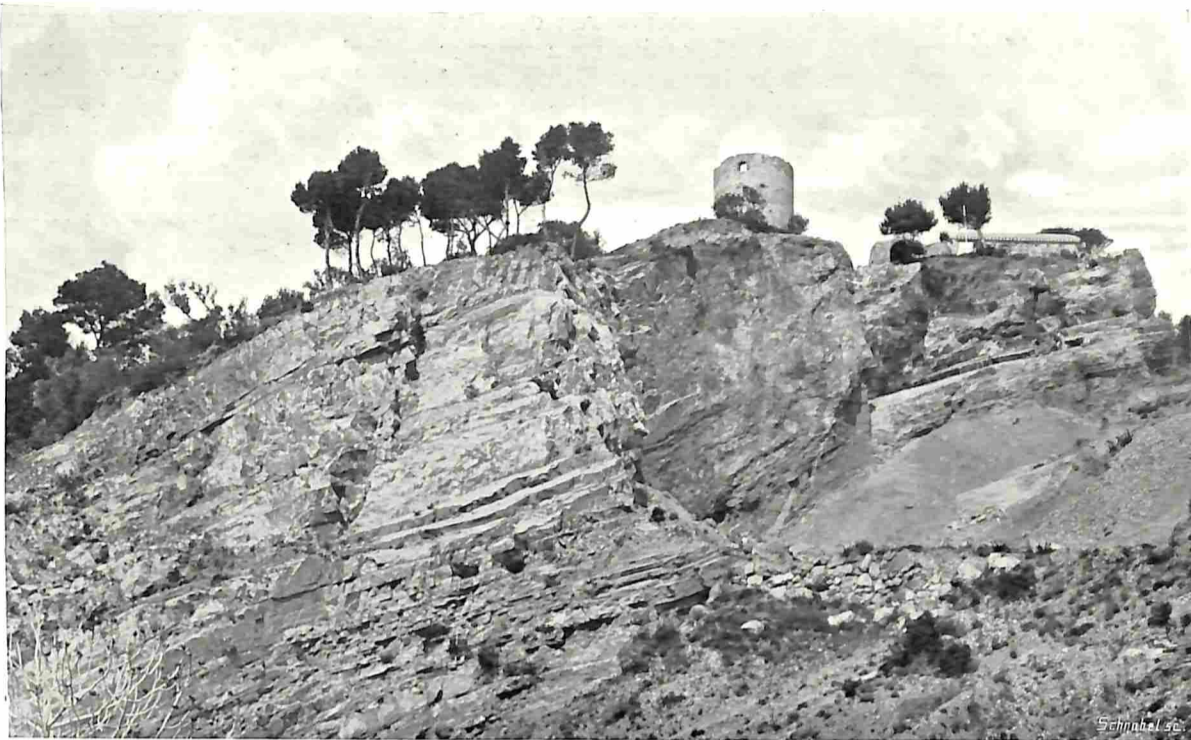
☞ De firma J. B. Wolters, Groningen-den Haag, zond ons van de serie „Nederlandsche Land- en Tuinbouwbibliotheek” den 7^{en} druk van het deeltje „Beknopt leerboek der zuivel-bereiding” door Dr. K. H. M. van der Zande.



GEZICHT OP VARAZZA.

van jakhals of slang. Brrrr! Indien hij eens een dier verfoeilijke Nesna's tegen gespleten menschen, het hoofd half, het lichaam half, èèn arm, èèn been, die met heele menschen soms een strijd op leven en dood aangaan. Soms overwonnen, zijn zij, volgens de bewering van de vrienden uit Hadramaut, waar zij meer inheemsch zijn dan elders, die Nesna's, wát 'n fijn eten! Zoo wordt dan zelfs soms de ontmoeting met een verfoeilijke „nesna” nog een plezier, zoo niet een zegen. Door den wil van den Allerhoogste, natuurlijk. Ja, waarlijk: „Allahoe akbar!” „God is groot!”

MAURITS WAGENVOORT.
(Wordt vervolgd).



NOTITIES VAN DE ITALIAANSCHERIVIERA STEENGROEVE BIJ ALASSO.

Watervloeden in Zuid-Gelderland.

DE onverzoenlijke vijand van Zuid-Gelderland is de schepper van zijn vruchtbaren bodem, het water van Rijn, Waal en Maas. ☞ Bij het klimmen van het water in voor- en najaar stijgt in de hartten van stedelingen en landbewoners de vrees voor een herhaling der rampen, veroorzaakt door water en ijs, rampen, welke opsomming alleen reeds een lange lijst vormt. Wel zijn de dijken hooger en zwaarder dan vroeger, wel is de waarschuwingdienst beter ingericht, wel kan het materiaal, voor versterking bestemd, spoediger zijn, waar dreigend gevaar het eischt, maar dat daardoor de doorbraken en overstromingen worden uitgesloten — het treurige einde van 1925 bewijst het tegendeel. ☞ De vroeg ingevallen winter bracht in heel het stroomgebied van Rijn en Maas een geweldige hoeveelheid sneeuw, die door de aanhoudende regens in December snel smolt. Het water vulde weldra de rivieren tot een hoogte (voor Tiel op 5 Januari j.l. 10.14 + N.A.P.) in de laatste 125 jaar niet bereikt, en waarschijnlijk nimmer, zelfs dan niet, als ijsopstoppingen de afvloeijing van het water belemmerden, zoo niet onmogelijk maakten. ☞ Wanneer wij de lijst der doorbraken in deze streek nagaan — de eerste die wij vermeld vonden, dateert van 1211 — dan blijkt, dat de mensch van heden veel sterker staat in zijn strijd tegen het water dan zijn voorouders. Thans ligt tusschen twee opvolgende doorbraken in dezelfde streek een menschenleef-tijd, vroeger richtten zij hun verwoestingen met zeer korte tusschenpoozen aan; de laatste in de Betuwe viel in 1855, de voorlaatste in Maas en Waal in 1861. De meest bekende doorbraken in de achttiende eeuw zijn die van 1740 en 1784. ☞ Het geheele jaar 1740, doch vooral December, kenmerkte zich door aanhoudende regens. De Rijn, Waal en Maas waren tot de kraains der dijken gevuld. Daags voor Kerst viel

een gat in den dijk bij Elden tegenover Arnhem, nog dienzelfden dag volgden doorbraken boven Driel, Malburgen, IJseloord en Broekdijk, alle dus in de omgeving van Arnhem. Ook de Waaldijken konden den hevigen druk van het water niet weerstaan. Te Bemmelen brak de dijk op verschillende plaatsen door, menschen en vooral veel vee verdronken, en met zoogeweldige kracht stroomde het vloedwater de Betuwe in, dat te Tiel de steenen brug voor de Burensche poort met het daarop staande wachthuis wegspoelde. Het stadje Asperen dreigde op 26 December geheel te worden. De walmuren stortten in en heel de stad stond blank. In de Lingedijken bij de stad sloegen gaten ter diepte van 34 Rijnlandsche voeten. Op 3 Februari 1741 nog vielen dijkbreuken te Leerdam en Kedichem. Wat den toestand nog verergerde, waren de gestadige zware stormen uit het noord- en zuidwesten. ☞ De vloed van 2 Maart 1784 was nog noodlottiger. Dien dag zette het ijs in de Waal zich in beweging en veroorzaakte doorbraken te Lent, Ochten en IJzendoorn. Langs den Rijn stond tusschen Wezel en Nijmegen alles blank. Een doorbraak in den Lingedijk



NOTITIES VAN DE ITALIAANSCHERIVIERA. GEZICHT OP RAPALLO.

tusschen Wadenoyen en Geldermalsen inundeerde ook den Tielerwaard. Maas en Waal was al eenige uren vroeger herschapen in een groot meer. ☞ In het stadje Buren, waar alle inwoners op de zolders zaten, stortten 8 huizen in; om de stad verschillende boerderijen. Te Culemborg stonden de huizen in de Nieuwstad 8—10 voet in het water. Tusschen den Rijn en de Maas was een oppervlakte land van 25 uur lang en gemiddeld 5 uur breed veranderd in een zee. Menschenlevens schijnen bij deze ramp niet verloren gegaan te zijn. ☞ In dit opzicht zou de vloed van 1809 een treurige vermaardheid krijgen. Op 15 Januari sloegen er te Oosterhout en Loenen gaten in den dijk, waardoor het water, opgestuwd door ijssdammen onder Tiel en Varik, met groot verval de Betuwe binnenstroomde. Het water steeg te Tiel tot 9.97 M. + N.A.P. Heel de Betuwe was veranderd in een binnenzee, en zoo onverwacht kwam de ramp en zoo snel steeg de vloed, dat alleen in de streek tusschen Dodewaard en Dalem ten zuiden van de Linge, waarin 28 dorpen en gehuchten en de stad Tiel gelegen zijn, 113 personen en 1441 stuks vee verdronken, terwijl 783 woningen geheel wegspoelden en 426 zwaar beschadigd werden. Hoewel de algemeene economische toestand van ons land toen buitengewoon ellendig was, bracht de Nederlandsche weldadigheid een som van /985.000 bijeen. ☞ De voorwinter van 1855 was zacht. Op Dinsdag 16 Januari begon het echter zoo hard te vriezen, dat men op Zondag 21 Januari te Tiel reeds te voet de Waal kon passeeren. Zondag 4 Maart zette het ijs zich in beweging. Een dubbele doorbraak te Dreumel inundeerde het benedengedeelte van Maas en Waal. Den volgende dag bezweek de Marsdijk bij Opheusden, de Betuwsche bandijk keerde den vloed, tot hij des nachts op 3 plaatsen onder Lienden doorbrak. Vooraf had de Bommelerwaard zijn aandeel in de ramp. In den nacht van 3 op 4 Januari liep het Waalwater zoo hoog over de dijken te Brakel, dat het onmogelijk was kistingen aan te brengen. Om 3 uur in den morgen bezweek de dijk en 23 woningen waren spoorloos in het gat verdwenen; 5 Januari verdween de korenmolen te Zuilichem in een doorbraak. Heel de Bommelerwaard was van Rossum tot Loevestein één meer. Menschenlevens gingen niet verloren, wel duizenden stuks vee. Koning Willem III bezocht de streek op 24 Januari. ☞ Zes jaar later, 1 Februari 1861, omstreeks 7 uur in den morgen, viel er onverwacht te Leeuwen een gat van 300 Meter lengte in den dijk. Met donderend geweld stortte het Waalwater bij een stand van 8.25 M. + N.A.P. door dit gat, alles met zich sleurend. Binnen enkele minuten vonden 37 personen hun dood in de golven. Van gezinnen van 5—7 personen, door den vloed gegrepen, bleef geen enkel lid over. Zoo meende men aanvankelijk, dat ook het geheele gezin van den tabaksplanter Hendrik van Beek (7 personen) was omgekomen. Het 6-jarig dochtertje bleek op een stuk van het rieten dak eener schuur zes dagen en zes nachten te hebben rondgedreven, niets nuttigende dan een stukje ijs. Zij werd te Puiflijk opgemerkt en gered. ☞ Hanneke van Beek, de thans 72-jarige mevrouw de wed. Hoeben, heeft voor dezen vloed (1926) haar woning door een raam moeten verlaten. ☞ De Kroonprins, Prins Hendrik en de Commissaris des Konings in Gelderland bezochten daags na de ramp de geteisterde streek. Koning Willem III

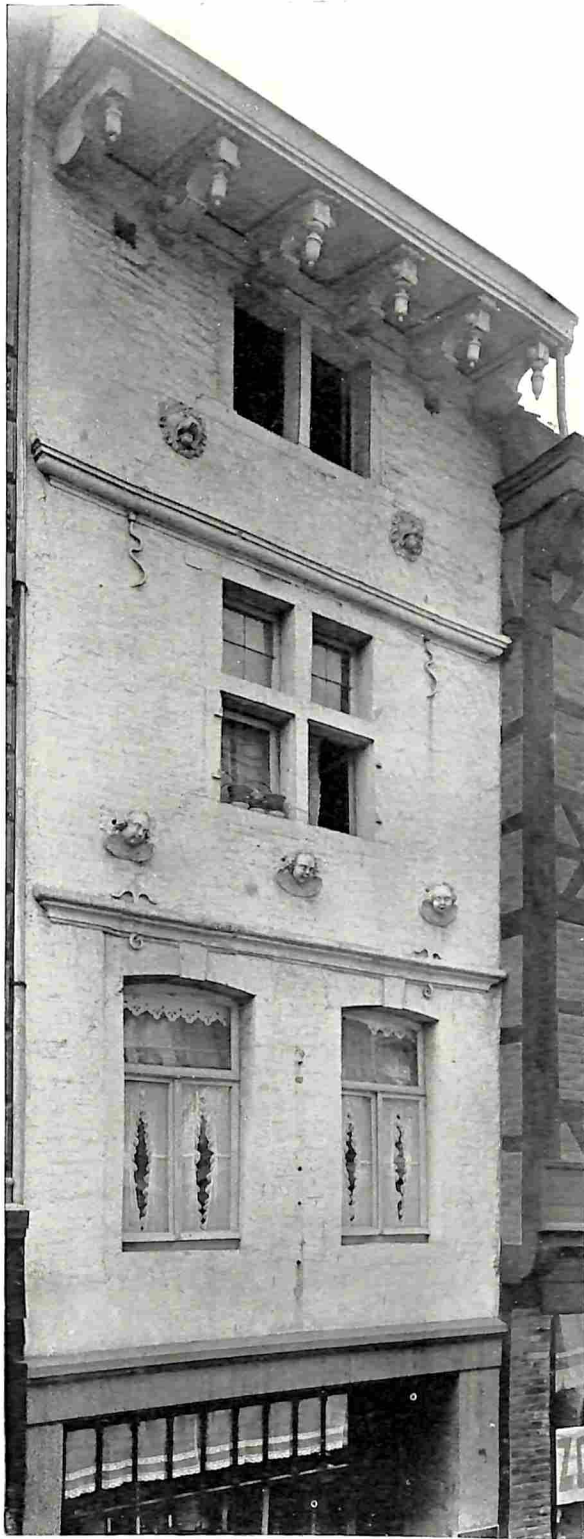


Foto C. Steenbergh.

SITTARD. HET HUIS MET DE KOPPEN.

kwam 4 Februari na een gevaarvollen tocht door het ijs in de Waal en op de uiterwaarden te Leeuwen. Op de plaats van de doorbraak is ter herinnering aan dit bezoek een gekroonde pyramide opgericht, op welker voetstuk men leest:

Een traan in 't manlijk oog,
Een troostwoord in den mond,
Stond Neerland's Vorst ons bij
In dezen bangen stond.

Tot leniging van de ramp van 1861 werd bijeen gebracht /1.523.832, waarvan aan Maas en Waal werd uitgekeerd /488.137. ☞ Oudejaarsavond 1925 zal in deze streek niet vergeten worden! Angstige spanning ten noorden van de Waal wegens dreigende doorbraken te Driel en te Huisen. Noodgeklep ten zuiden van dezen stroom . . . de Maasdijk te Neerasselt was bezweken. Twee dagen later golfde het vloedwater meters hoog over het veld tusschen de Waal- en de Maasdijken. ☞ De schade aan vee, gebouwen en boomgaarden zal eerst over eenige maanden vast te stellen zijn. Maar dit staat nu reeds vast: ver overtreft zij die, door vroegere vlooden aangericht. — Diep in de harten der bevolking leeft de dank voor de krachtadige hulp, onder gevaarvolle omstandigheden haar verleend, door de wakkere jongens van Leger en Vloot!

Tiel. J. D. H. VAN UDEN.

SITTARD.

AARD, TAAL EN LIGGING.

SITTARD ligt aan de ingangspoort van het echte Limburgsche heuvelland. Het heeft meer van het langdurige Gulik-Bergsche bewind overgenomen in taal en zeden dan andere deelen van Midden en Zuid-Limburg. ☞ De Sittarder is vlug, geestig, plaagt graag, zoodat hij van zijne Limburgsche gewestgenooten den bijnaam van „delameeker” kreeg. Het dialect is meer vermengd met Germaansche stamwoorden en uitdrukkingen, en de *s* sist meer en wordt als *sj* uitgesproken, zoodat men van *Sjittert* spreekt. Eigenaardig is b.v. de verlenging van bijvoegelijke naamwoorden met zelfstandig karakter met eene *t*, als *ein dikt*, een dik; *ei kleint*, een klein; *ei zuvert*, een zuiver. Stof- en verzamelnamen worden zeer vreemd gevormd. Drank is gedrenks, gebak is gebeks, kleine insecten bijeengenomen zijn gewörms. Men gebruikt in plaats van het lidwoord *de* den ouden vorm *gene*, *gen*, *ge*; naar den bosch, *nao gen boesch*; naar de markt, *noa gen mert*; naar het veld, *nao ge veldj*. Vrouwelijke personen worden door een groot gedeelte der Limburgers met het onzijdige „het” aangeduid, als *het* in de plaats van den naam treedt; b.v. waar is Barbara?, zij is naar de kerk, wo is Berb?, *het* is noa gen kirk. ☞ De meervoudsuitgang *er* is nog steeds in gang en gebruik, b.v. koop burenen runderen, trouw burenen kinderen, dan zijt ge nooit bedrogen. Koup naober rinjer, trouw naober kinjer, dan biste noots bedröge. ☞ Een eigenaardige liefkoozingsvorm in die streek is het voegen van *ou* achter persoons en verwantschapsnamen als *Net-ou*, *Marie-ou*. De moeder zegt: *Kindj-ou*; het kind beantwoordt die vertroeteling met: *mooder-ou*. Verlieiden spreken zoo, maar ook nog echtgenooten, wier liefde gegroeid is met het klimmen der jaren. ☞ Het Sittardsch heeft geven uit de verzameling van den heer Louis van der Heijden,

een kenner van Sittards oudheden. — Geliek vee lek zich gaer, menschen van dezelfde partij houden het met elkaar. — Booneschekke op ziene kop laote schirpe; zich alles laten welgevallen. — De vesper onger de hoomes hōbben oethange, als de onderrok langer is dan de japon, of de jas langer dan de overjas. — Het gek of schterk vedeloere, gekke kuur. — Eemes den tied van den daag *zovgen*, iemand groeten; (godde *mörge*, godde *middeg*, godden *avent*). — Wied oet de kerk, *ver weg*, verwijderd. — Eine *schnap* of ei *schnepe* hōbbe, een buitenkansje hebben. — Get naep van zich hōbbe loupe, zich veel inbeelden. — Het laote litsche, veel geld uitgeven, erg royaal zijn. — Ein gou kitsch in hōbbe, goed gezond zijn. — Den äve veul is em aan 't lief, hij is onverschillig. — Lank lävegaer dood; iemand, op wiens dood wordt gewacht, wordt soms heel oud. — Op ten hoogekantje zette, sparen. — De kerse kommen oetblaoze, te laat komen. — Hae is in de kirk oppe welt gekomme, zegt men van iemand, die altijd de deur laat openstaan. — Foetele betuint, bedrog komt aan den dag. — Laote gewère, zijn gang laten gaan. — *Sittard* in 1327 stad geworden, heeft, als men de kaart beziet, veel van een rog. De oude oorspronkelijke stad is langwerpig rond; de groote kerk staat dicht bij den ouden wal, zooals dat vele oude Limburgsche stedekens vertoonen. Maar aan dat ronde corpus der stad hangt een lange, smalle staart, van weerszijden dicht bebouwd, die met een sierlijken kronkel aan het station eindigt. Dit gedeelte heet nog de Brand, denklijk ter nagedachtenis van een geweldigen brand, die twee eeuwen geleden Sittard teisterde.

De stad was versterkt met wal en gracht, welke gracht van water voorzien werd uit de Geleen die echter in Sittard soms een weinig aesthetischen naam draagt. In het midden der stad ligt de ruime markt met een verschillende malen herbouwd en hersteld *stadhuis*, dat er nog al voornaam uitziet. Ook ligt aan de Markt een groote gevel der oude *Predikheeren- of Dominikanen Kerk*, in 1659 begonnen, met bizonder groot hautrelief, in zandsteen uitgevoerd. De *groote Gothische Kerk*, aan Sint Peter gewijd, ligt iets verder, op den wal aan, en is in 1290 gebouwd door Walram graaf van Montjoie en Valkenburg; zij werd Kapittelkerk.

De toren is een mooi bouwwerk. De kerk bevat verschillende antiekiteiten en merkwaaardigheden. Hier en daar zijn nog gebouwen in stand gebleven, die door het veelvuldig gebruik, dat daarbij van natuursteen gemaakt is, wijzen op een tijdperk van welvaart. Toch heeft men bij het herstellen van sommige gevels door het aanbrengen eener cement- of verflaagmisschien de hechtheid willen dienen, maar dan de schoonheid in verdrukking gebracht; zooals bij het huis met de *koppen* in de Limbrichterstraat, dat thans door een moderne lijst boven afgesloten is. De oude bouwmeester heeft het vroeger beter doen spreken, dan het nu doet. Een aardige doorkijk heeft men langs de Molenbeek op de *Hervormde Kerk* met een geëvenre-

digden, schoon bescheiden, toren. Wij meenen over de stichting der kerk en gemeente enkele weinig bekende bijzonderheden te moeten mededeelen. Dicht bij Sittard waren reeds zeer vroegtijdig anabaptistische gemeenten gevestigd. In Sittard zelf vereenigde zich ten slotte in 1592 een aanzienlijk getal Akenaars, die verdreven waren, met lieden uit het Guliksche van allerlei gezindheid. De nood deed hen samengestaan in een kamer op het stadhuis. De hervormde gemeente stichtte in 1612 een armenhuis en een school op den Steenweg aan het Kerkhof. Later werd de openbare oefening

verboden, toen de Vorst Katholiek geworden was. Na veel steun en tegenwerking kwam in 1634 in het Groezenstraatje aan de beek een bedehuis tot stand en beval de landsheer de Hervormde niet meer te hinderen. In 1677 staken de Franschen de stad in brand, ook de Hervormde Kerk werd een prooi der vlammen. In 1680 werd ze weer opgetrokken. In 1683 kreeg men van 's Hertogenbosch eene klok cadeau en in 1684 werd de toren afgebouwd, die dien aardig figuur maakt. Dat was juist een halve eeuw na de stichting van het huis van prediking. Destijds preekte men in het Nederlandsch en Hoogduitsch wegens de verschillende nationaliteit der hoorders. De gemeente is gaandeweg grooter geworden. De gezellige, verdraagzame aard der Limburgers zorgt er wel voor, dat de confessioneele vrede niet verbroken wordt en men leeft in Sittard naast elkander in onderlinge waardeering, zooals het behoort.

A. F. VAN BEURDEN.



Foto C. Steenbergh.

SITTARD. DE BERK BIJ DE HERVORMDE KERK.

Zeekool voor tuinversiering.

DE liefhebberij voor het aanleggen van z.g. rand- of boordbedden van schoonbloeiende, overblijvende kruidplantige planten (z.g. vaste planten), is uit Engeland tot ons overgekomen; die randbedden zijn daar onder den naam van „herbaceous borders” bekend, en worden in tuinen algemeen, als belangrijk onderdeel van den tuinaanleg, in toepassing gebracht. Die liefhebberij heeft een geweldigen invloed gehad op de uitbreiding en de kennis van het aantal bloemgewassen voor tuinversiering. Het komt er niet op aan van welke soort en welke groeiwijze het gewas is, uit welk land en uit welke streek het herkomstig is, als het maar beantwoordt aan deze eischen: schoonheid, bloemrijkheid, krachtige ontwikkeling, aanpassingsvermogen en winterhardheid. Alle deelen der wereld uit de gematigde streken hebben daarvoor materiaal geleverd, en leveren dit nog in nieuwe reeksen van telkens nieuw ontdekte soorten, terwijl de tuinbouw voortdurend in de weer is om van oude en nieuwe soorten variëteiten en bastaarden te winnen, die van de oorspronkelijke vormen afwijken door grootere bloemen, weelderiger bloementooi, sprekender of afwijkende bloemkleuren, door

krachtiger of lageren groei, grooter weerstandsvermogen, enz.; met het gevolg dat de keuze van bloeiplanten voor randbedden (vaste planten, bol- en knolgewassen), schier onafzienbaar geworden is. De grootste moeilijkheid voor een in dit materiaal niet ingewijde, is dan ook een keuze daaruit te doen, die beantwoordt aan eischen van schoonheid, houdbaarheid, onderlinge samenstemming en een het oog welaandoende kleurenmengeling, benevens aan een regelmatige aansluiting van de bloeitijden der verschillende gewassen. Iemand, die een randbed van vaste planten wil aanleggen, moet op de volgende eischen letten: goede opvolging of samenvalling van bloeitijd, harmonieerende kleuren, geleidelijke aansluiting in hoogtegroei der onderscheidene gewassen. Daartoe moet men het materiaal vooraf indeelen naar bloeitijd, bloemkleur en hoogteontwikkeling, aan de hand waarvan de groepeerings worden samengesteld. ☞ Wat dit alles nu met zeekool te maken heeft? Wel, niet anders, als om deze planten een haar juiste plaats aan te wijzen in het bloemenrandbed; want, naast honderden andere planten met schitterend gekleurde bloemen, edelen habitus en weelderigen bloemenrijkdom, mogen ook de zeekool (*Crambe maritima*) en verwante soorten, als *Crambe cordifolia*, *C. orientalis*, *C. Kotschyana* en andere, een plaats erlangen, welke haar toekomt vanwege haar rijken, schier overdadigen bloementooi. ☞ Alle soorten van het geslacht *Crambe* bloeien met witte bloempjes. Ik zeg bloempjes, want, deze zijn slechts klein; maar zij komen in uitbundige veelheid aan vertakte, pluimvormige trossen tot ontwikkeling, zóó zelfs, dat ze de bladeren schier geheel overhuiven. Van de ongeveer 20 soorten van het geslacht, voer ik er hier allereerst twee naar voren, die in den tuinbouw en in de tuinkunst meerdere bekendheid verkregen hebben, t.w. de echte zeekool, *Crambe maritima* en de hooger groeiende *Crambe cordifolia*. ☞ De eerste is eigenlijk alleen nog maar als groenteplant bekend, en nog wel het meest in Engeland en Frankrijk, waar de jonge gebleekte bladeren in het voorjaar als groente gegeten worden. De plant groeit hier en daar wild aan zee-kusten van Europa. Ik zag haar op de zuidkust van Bretagne, vaak tusschen de rolkeien, op korten afstand van de zee. In Duitschland komt de plant zelfs op de kust van Holstein en Mecklenburg en op het eiland Rügen vor. De bloei valt in den voorzomer, Mei—Juni, en wil men ze in een randbed gebruiken, dan moet dit dus in een zomer-randbed geschieden, of anders in een randbed voor het geheele seizoen. Daarvoor zag ik haar echter in ons land nog niet gebruikt, waartoe allicht haar naam, van keuken- of groenteplant, een beletsel kan zijn. Maar, men moet de plant in open plaatsen bloei gezien hebben, om dit bezwaar te doen wegvallen. De kale bladeren zijn groot, gegolfd, bochtig-getand en vedervormig ingesneden, van dikke substantie en blauw berijpt; en daarboven verheffen zich in groote, opgerichte trossen, de witte, sterk naar honig ruikende bloempjes, tot circa 60 c.M. hoogte, in overvloedige veelheid, blinkend in de warme zon. Voor groote bloemenborders is zij in de middelste tot voorste rijen uitnemend geschikt, wijl zij, in bloei, tot op zeer



EEN BRUID ONDER DE BLOEMEN.

CRAMBE CORDIFOLIA STEV. IN VOLLEN BLOEI IN DEN AMSTERDAMSCHEN HORTUS (ZOMER 1925).

grooten afstand van sprekende werking is. Het eenige wat men zou kunnen zeggen, is, dat ze misschien wat grof is. Inderdaad zijn er bloemen van fijner substantie, en ook als „snijbloem” er bloemen van niet in aanmerking. Maar, zij biedt een welkome afwisseling, en haar overstelpende bloemenweelde geeft haar recht op onze waardeering voor gebruik in groepeerings in groote tuinen en parken. ☞ Even weelderig en overweldigend van bloementooi, maar hooger, statiger, edeler, is de *Crambe cordifolia*, welke als bloeiplant voor randbedden ook ten onzent reeds vasten voet gekregen heeft en zeer gewaardeerd wordt. Deze plant komt uit den Kaukasus. De bladeren zijn groot, soepeler; ze zijn hartvormig en scherp getand, tot ingesneden. De bloempjes zijn kleiner dan bij *C. maritima*, en grasgroen; ze zijn hartvormig en scherp getand, tot ingesneden. De bloempjes zijn kleiner dan bij de gewone zeekool, maar witter, en de bloemstengels zijn breed en veelvuldig vertakt. Zie eens op de afbeelding welk een heerlijke bouquet ze voortbrengt! Ze is een bruid gelijk, een en al fijne blankheid en van gracieuze gedraging. En ook hier verspreidt zich een zoete honiggeur uit de duizenden bloempjes, wijd in het rond. ☞ Wat de *Crambe maritima* voor

de voorste rijen in het randbed is, kan de *C. cordifolia* in de achterrijen zijn. De bloemstengels toch worden bij krachtige planten tot ruim twee meter hoog en breiden zich even zoo breed uit. Met hooge, licht- en donkerblauwe Riddersporen, roode Kinstantepels, oranjegele Kogelbloemen (*Trollius Ledebouri*) e.d. kan zij een heerlijke groepeerings geven, vol rijke bloemenweelde. Haar bloei is van vrij langen duur; geruimen tijd toch worden in Juni—Juli aan de uiterste stengeltopjes van de bloeiwijze nieuwe bloempjes ontplooid, ook nog als de eerstontwikkelde bloempjes uitvallen en den bodem als met blanke bruidssnippers bezaaien. ☞ Na den bloei blijven de ietwat houtige, geleidelijk afstervende bloemstengels in hunne

volle vertakking staan, zoodat men deze stengels moet afsnijden. Als men nu de voorzorg genomen heeft, vóór de plant een paar pollen van *Gypsophila paniculata flore pleno*, de gevuldbloemige Bruidssluier, te planten, dan is de open ruimte spoedig weer afgedekt, door een wolk van duizenden witte bloemetjes in den nazomer, welke die der *Crambe cordifolia* op gelukkige wijze vervangen. Dit is trouwens ook een der belangrijkste opgaven bij het beplanten van een border voor het geheele seizoen, dat men de beplanting zóó samenstelt, dat vroegbloeiende planten, door later bloeiende in de nabijheid worden opgevolgd. ☞ Behalve als randbedplant, kan men de *Crambe cordifolia* ook als alleenstaande bloeiplant, z.g. solitairplant, aanwenden op het gazon, op een hoek van een heestervak, of anderszins; maar men kan ook er een perk van aanleggen, dat in den bloeitijd een fijne, teere wolk van witte bloesem geeft. Vooral vóór een donkere Coniferengroep maakt zulk een witte bloemenzee een heerlijk effect! Na den bloei snijdt men de stengels af en houdt dan een vak vol frischgroene bladeren over, welke tot in den nazomer ook frisch blijven. Tusschen die groene bladeren kan men dan heel goed vooraf-in-pot-gekweekte *Mignon-Dahlia's*, in gemengde of afzonderlijke kleuren, uit-



Foto C. Steenberg.

BIJ DEN TOREN VAN OUD-LEUSDEN.

planten, die er dan, tot diep in den herfst, tot de eerste nachtvorsten, zullen doorbloeien, en opnieuw een vroolijk bloementumult geven. ☞ Op dezelfde wijze als de *Crambe cordifolia* kan men alle andere hoogbloeiende *Crambe*-soorten aanwenden, in randbedden of als solitair- of groepenplant, wijl de habitus dezer soorten met elkander overeenkomt en de bloempjes bij alle wit zijn; als leden van de familie der *Cruciferae* of Kruisbloemigen zijn de bloempjes viertallig. Aanbeveling verdient daarvoor de *Crambe Kotschyana*, nauw aan *C. cordifolia* verwant, maar wier bloempjes bijkans dubbel zoo groot zijn, terwijl *C. orientalis*, *C. juncea*, *C. pinnatifida* tevens uitnemende eigenschappen bezitten om in groepjes te worden aangeplant. ☞ Zoo zijn we van de zeekool aangeland op het gebied der bloemengroeping en tuinkunst, wat echter toch ook voor de hand ligt, gezien de decoratieve eigenschappen, van bloemen en gewas, van deze krachtig groeiende, vaste planten. ☞ De *Crambe*-soorten verlangen een eenigszins zwaren grond, klei met humus en zand, en daarenboven jaarlijks ook een flinke bemesting. Op schralen bodem blijven de planten zwakker en de bloemstengels lager en ijler. Men kan de planten uit zaad opkweken, maar ook langs vegetatieve weg vermeerderen, door deeling (scheuren), en door afscheiding van grondspruiten. Om de planten op volle kracht te zien, moeten zij echter niet te dikwijls verplant worden, wijl zij haar volle schoonheid eerst in het derde en volgende jaren toonen. Sterke scheurlingen, met zorg behandeld en overgeplant, kunnen echter reeds het tweede jaar haar volle schoonheid te genieten geven.

A. J. VAN LAREN.

OULD-LEUSDEN.

OUD-LEUSDEN is een klein dorpje, bestaande uit slechts enkele zeer van elkaar verwijderde huizen, gelegen iets ten Zuiden van het zich sterk naar deze richting uitbreidende Amersfoort. Een der bekoorlijkste plekjes van Amersfoort's mooie omgeving, en een der minst onbekende, vooral sinds de weg Amersfoort—Doorn tot een der weinige wegen in ons land werd, die aan de eischen van het snelverkeer voldoen! Maar toch wel àl te oppervlakkig maakt de automobilist kennis met dit dorpje, dat nauwelijks een dorpje te noemen is, of liever, met zijn omgeving. Want wie Oud-Leusden zegt, denke niet aan huizen, maar aan landelijkheid, aan stille bosschen, aan wijde heiden. En daarvan kan vooral de wandelaar genieten. ☞ Iets ter zijde van den weg staat tusschen hoog geboomte een eenzame kerktoren, overblijfsel van het eeuwenoude kerkgebouw, dat, hoewel nog in 1802 belangrijk hersteld, in 1828 werd afgebroken, niet zoozeer wegens bouwvalligheid, als wel met het oog op de afgelegenheid van het middelpunt der gemeente, dat zich langzamerhand naar den straatweg Amersfoort—Arnhem had verplaatst, waar een dorpje ontstond, dat den naam Leusbroek of Nieuw-Leusden ontving. ☞ De toren van de aan den

H. Antonius gewijde kerk dateert waarschijnlijk uit het begin der 13de eeuw; wel zéér oud is hij dus, zij 't bij lange na niet zoo oud als het dorpje, dat reeds bekend was in het jaar 697. Verder is bekend, dat de Utrechtsche Bisschop Andries van Cuyk in 1132 allen bewoners van het omliggende land gelastte, hunne kinderen te Leusden te laten doopen en er hunne lijken ter aarde te bestellen. ☞ Van het kerkgebouw weten wij, dat het van tufsteen in Romaanschen stijl was gebouwd. Ter zijde van de niet groote kerk stond een kapel, opgetrokken, evenals de toren, van baksteen. Een bijzonderheid was, dat men, om in de kerk te gaan, vier treden moest dalen. ☞ Het kerkhof, door een muur omringd, is nog in wezen. Met den eenzamen toren herinnert het aan wat hier verdwenen is. Is Oud-Leusden vroeger grooter geweest, of was zijn belangrijkheid betrekkelijk grooter doordat de thans nóg schaars bevolkte streek eertijds nog minder bewoond werd? Een tweetal kloosters, reeds lang verdwenen, hebben ongetwijfeld het dorpje vroeger meer beteekenis gegeven. Thans dankt het slechts zijn beteekenis aan zijn rustig-mooie omgeving. L.

KONINGEN IN BALLINGSCHAP

2)

door CHARLES G. D. ROBERTS.

DE LAATSTE (*Vervolg*).

HOE dit ook zij, het viel niet te ontkennen dat de Laatste hoe langer hoe gemelijker werd. De wandelaars die over het breede wandelpad dat langs zijn terrein liep, slenterden, schenen hem te prikkelen, en soms, als er zich een groepje gevormd had dat hem stond te bewonderen, wendde hij den laag neerhangenden kop om, en beantwoordde hij hun starenden blik met een, waarin ingehouden woede smeulde, als brandde hij van verlangen uit te breken en zich op hen te wreken voor ontelbare grieven. Deze smeulende verontwaardiging tegen de menschheid strekte zich evenzeer, zoo niet nog meer uit tot alle wezens die hem dienaren of bondgenooten der menschheid leken. De honden die hij soms, door hun meesters of meestersen aan een riem vastgehouden, zag voorbijgaan, deden hem de aarde verachtelijk opkrabben als hij toevallig dicht bij de wering stond. De geduldige paarden, die den roller of de lawaaierige maaimachine trokken, riepen een woesten, rooden gloed in zijn oogen te voorschijn. En vooral haatte hij den kleinen, kunstjes verrichtenden olifant Bong, die soms, terwijl hij met zijn nieuwsgierigen slurf heen en weer zwaaide, log en op zijn dooie gemak voorbijkwam met een vrachtje kinderen die gilden van de pret, op zijn rug. ☞ Bong, die gunsten genoot boven vele andere dieren, en die goedig en betrouwbaar was, mocht 'smorgens vroeg vrij door het park rondloopen, vóór de bezoekers kwamen die misschien zouden schrikken als zij een olifant zoo maar vrij zagen rondloopen. Hij was gewoon zich uitsluitend met zijn eigen zaken te bemoeien, en nam nooit de minste notitie van de bewoners van kooien of afgezette terreinen. Hij was zich niet in 't minst bewust van de vijandelijke gevoelens die hij

had gewekt in het perverse en sombere hart van den Laatste. ☼ Op een frissen morgen achter in November, toen het laatste gras in het park zwart was geworden van de vorst, de waterpoelen zilveren ijsranden vertoonden, en witte en gele nevels de pas opgegane zon omfloersten, en de herfstlucht die eigenaardige prikkeling had die u hongerig maakt, slenterde Bong toevallig vóór langs het terrein van den Laatste. Hij zag den Laatste niet, daar deze geheel buiten zijn sfeer van sympathie viel, en hij dus nooit op hem lette. Maar daar hij de juiste mate van hongerigheid op zulk een morgen bezat, zag hij wel, en dat met belangstelling, eenige wisschen verschee aan den ander kant der wering. ☼ Bong was heelmaal geen dief, maar hooi had hem altijd iets toegeleken dat men vrij mocht nemen, zooals bijvoorbeeld gras en water, en dit zag er werkelijk uit als heel lekker hooi. Zijn geweten was zoo zuiver op dit punt, dat hij er zelfs niet aan dacht rond te kijken of er wachters in de buurt waren. Argeloos waggelde hij dus naar de wering, stak zijn lenige slurf erdoor, raapte een bosje hooi bijeen, en propte dit welgemoed in zijn nauwen, nieuwsgierigen, puntigen bek. Ja, hij had zich niet vergist. Het was inderdaad lekker hooi. Met zichtbare vol-

doening stak hij zijn slurf naar binnen om nog een wisch. ☼ Nu wilde het toeval dat de Laatste er dichtbij stond, zij het dan ook een beetje op zij. Tot dusverre had hij zijn morgengerantsoen genegeerd omdat hij geen honger had, en bovendien voelde hij tegenzin in het hooi, omdat hij er sterk die gehate menschenlucht aan rook. Maar toch voelde hij het daarentegen ook weer duidelijk als zijn persoonlijke eigendom, dat hij kon verorberen als hij er zin in had. Zijn woede werd dus enkel geëvenaard door zijn verbazing, toen hij den aanmatigenden, grijzen slurf van den kleinen olifant naar binnen zag steken,

en zich kalmpjes bedienen. Voor een oogenblik vergat hij alle daadwerkelijk optreden. Maar toen eenige oogenblikken later die lange, kronkelende slurf zich weder binnen zijn omheining vertoonde, en zich nogmaals een wisch van het nu kostbare hooi toeëigende, kwam de beleedigde eigenaar in actie. Met een loeiend gebrul, dat hem voorwaarts en trachtte den slurf aan den grond te nagelen. ☼ Met onthutste snelheid trok Bong haar terug, nog maar net bijtijds om verminking te ontgaan. Een oogenblik lang bleef hij er hoog in de lucht geheven mee staan, verward door wat hem een laffen aanval leek, en toen begonnen zijn schitterende oogjes te laaien, en trompette hij luid van woede. Het volgend oogenblik, terwijl hij zijn slurf over de wering stak, liet hij hem met zulk een vreeselijken, dorschvlegelachtigen slag neerkomen op den bult van den Laatste, dat de groote buffel voorwaarts wankelde en op zijn knieën geworpen werd. In een oogwenk was hij echter al weer op de been en wierp zich dol van woede tegen de onverbiddelijke wering, die hem van zijn vijand scheidde. Bong aarzelde een seconde, en toen, terwijl hij zijn slurf nogmaals over de wering stak, greep hij den Laatste kwaadaardig juist onder de horens vast en probeerde hem den nek om te draaien. Dit ging echter zelfs de titanische

kracht van den olifant te boven, want de grootste kracht van den buffel lag in de spieren van zijn zwaren, dikgeaderden nek. Tierend en loeiend deinde hij her- en derwaarts, tevergeefs trachtend zich los te wringen uit den greep van dit onbegrijpelijke, slangachtige ding dat hem gevangen hield. Bong, onder luid getrompet, zette zich schrap met wijduitgespreide pootpilaren, en het leek wel als moest de stalen wering het opgeven onder de geweldige schokken die zij van het kampende tweetal te verduren had. ☼ Doch het luidruchtige van den slag maakte er straks zelf een einde aan. Een afdeeling helpers, die het gebrul wel grappig vonden, maar er toch over uit hun humeur waren om de mogelijke gevolgen die het had kunnen hebben, kwam erbij en maakte er een eind aan, en Bong die maar al te duidelijk de aanvaller was geweest, werd haastig, met schande overladen, naar zijn stal gebracht. ☼ De Laatste voelde zich vernederd. In dezen strijd waren er dingen gebeurd die hij in 't minst niet begreep; en hoewel hij, op wat pijn in hals en schouders na, verder niet getreden had, voelde hij niettemin, dat hij aan het kortste eind getrokken was, dat hij allerschandelijkst behandeld was, niettegenstaande het feit dat het zijn vijand en niet hijzelf was, die het veld

had moeten ruimen. ☼ Verscheidene dagen lang had hij iets gedrukt over zich en hield hij zich dociel aan zijn volgzame koeien. En toen deed zijn oude, bittere somberheid zich weder gelden, en hervatte hij zijn eenzame, sombere overpeinzingen boven op het heuveltje. ☼ Als de winterstormen kwamen, had de Laatste zich het vorige jaar luxueus laten onderbrengen in den warmen, ruimen buffelstal, met de rest van de kudde. Doch dezen winter gaf hij zooveel moeite bij het naar binnen drijven, dat Payne hem zijne zin te geven en hem als hij dit wilde, buiten te laten.

„'t Zal hem geen kwaad doen, en misschien zijn heete bloed wat afkoelen!” had hij gezegd. En dus werd de deur opengelaten, en de Laatste ging binnen of bleef buiten, al naar hij zin had. Men merkte echter op . . . en het wekte een krachtig medegevoel in het hart van den verbeeldingrijken prairiebewoner . . . dat, hoewel de buffel op gewone avonden nog wel eens binnenkwam en bij de kudde bleef, hij in nachten van vliedenden storm als de wind uit het westen of noordwesten blies, zonder mankeeren op het kale heuveltje stond, met den kop in den wind. Als de fijne ijzel of de kletterende regen langs hem heen joegen, zijn neusgaten met hun koude vervulden, zijn verwarde manen doorweekten, en zijn half dichtgeknepen oogen striemden, wie zal zeggen welke visioenen er dan door zijn maar half begrijpend brein gingen! Doch als Payne, met een begrijpen, geboren uit medegevoel en een gemeenschappelijken geboortegrond, zijn donkere gestalte daar onder dien laaghangenden, duister hemel zag staan, placht hij te verklaren dat hij het wél wist.

(Wordt vervolgd.)



Foto C. Steenbergh.

EEN AARDIG STADSGEZICHT BIJ DE ST. JORISKERK TE AMERSFOORT.